

Попри всі пророцтва і прогнози кінодокументалістика не загинула. Просто змінила прописку. З великого екрана без особливих втрат перемістилась на малий. Саме там, на ТБ та відео, її й треба нині шукати. Навіть один з наших останніх могикан, безкомпромісний прихильник кінодокумента Олександр Коваль взявся за відеокамеру. Його нові фільми «Лідія» і «Світ Любомири» (Інтерньюз-Україна, 2000) створені на відеонаосіях.

Естетичний світогляд Ковалю-документаліста сформувався під впливом теорії і практики 60-х. Він вірний їм і понині. Його козир — інтимний портрет, колективний у тому числі, який ламає межу між портретованим і глядачем, максимально наближає їх один до одного. Там, де майстер виходить за рамки свого таланту, його завжди підстерігає небезпека холостого пострілу. Зокрема останні роботи — спроба монументального портрету Йосипа Сліпого або репрезентативний портрет з регаліями художника Івана Марчука — дають право стверджувати це. Тим цікавіша зустріч з новими творами режисера. «Лідія» і «Світ Любомири» — частини більш загального проекту «Інтерньюзу» «Жінки України». Тема, звичайно, не оригінальна. Новизна у персонажах — жінках, яких винесла на поверхню хвиля незалежності.

Лідія Москаленко, героїня першої стрічки, — бізнесмен-книговидавець. Торік вона отримала титул «Жінка-99» у номінації «Бізнес-леді України».

Взагалі, у кінопортреті, на відміну від живописного, модель є повною мірою співавтором твору. Успіх стрічки у багатьох випадках залежить від схильності персонажа розкрити себе. На цьому наполягає врешті і режисерська інтенція. Зйомки фільму — змагання, психологічна боротьба творця і моделі.

У випадку «Лідії» перемога залишилася за героїнею. Фільм — іміджевий портрет бізнесменки. Москаленко диктує свої умови і врешті виграє двобій, але програє від того мистецтво. Прямо чи ні героїня нав'язує свої правила гри. Ми бачимо її в ситуаціях, що працюють на рекламний імідж ділової жінки.

Початок фільму — розгорнутий епізод прогулянки-презентації на річковому пароплаві. Чого очікувати від запрошених навіть незалежних на перший погляд іноземців? Звичайно ж, компліментів господині, що вони і роблять більш-менш вдало. Або благодійний обід для бідних, серед яких і вчителька бізнесменки. Це гра в одні ворота — рахунок заздалегідь відомий. Подарунки, слова подяки стареньких... Але підтекст епізоду не такий вже й однозначний. Більше того — зрештою викликає почуття сорому. Засоби виразу документального портрету досить обмежені. Вони вкладаються у відому формулу «король і оточення». Або персонажа характеризують його близькі, або герой характеризує себе сам. Можливі, як-то кажуть, варіанти. У «Лідії» режисер використовує і те, й інше. Самохарактеристиці героїні бракує безпосередності. Досить пригладжена розповідь про себе. Автобіографія ніби заздалегідь відредагована. Натяки на благородне походження, вчителювання, бізнес і врешті апофеоз — обійми з женолюбним Клінтоном. Портрет просперуючого бізнесмена завершений.

ІМІДЖ

Володимир Кузьмук і образ

Зовсім інша героїня другої стрічки — Любомира Бойчишин, голова благодійного фонду жінок-інвалідів. Жінка, яка втратила чоловіка і сина, прикута до інвалідного візка, вона виявляє неабияку внутрішню силу і жадобу життя. Героїня цілком довіряє режисерові, відкриває найпотаємніші куточки свого серця, вірить, що він не схибить. І Коваль не хибить. На цьому матеріалі він створює один зі своїх найкращих фільмів останніх років. Це фільм-сповідь. Найбільш привабливе в ньому — життя духу героїні, те, на що полює кожен митець.

Початок картини, як-то мовиться, малообіцяючий. Героїню зносять по сходах на вулицю. Здається, знову сентименти, скарги, сльози, співчуття і таке інше. Нічого подібного. Камера зосереджує увагу тільки на обличчі героїні. Любомира напрочуд безпосередня і відкрита. Лице віддзеркалює внутрішній світ душі з надзвичайною чутливістю. Що може бути цікавішим для глядача? Героїня розповідає про найтрагічніші факти свого життя без розпачу і зайвих подробиць, з самоіронією мудрості. Загибель чоловіка і сина за таємничих обставин, стрес і, як результат, — каліцтво. Життя розколоте на дві половини. Власне, нинішню Любомира за таке і не вважає. Це щось інше, існування, інша якість, якою врешті є і смерть. Вона людина глибокої віри. Детермінованість людської долі для неї факт, який не потребує доказів. Нічого у житті не можна змінити — говорить вона сама собі. Її фаталізм вистражданий. Для неї ця істина органічна. Внутрішню силу і цілісність вона черпає не тільки у вірі, але й у щирій самоідентифікації з землею, з народом. Її українство без пози й пафосу. Воно є наріжним каменем підвалин її особистості. Любомира залишається сама собою у будь-яких ситуаціях. Навіть зустріч із Президентом України не впливає на притаманні жінці щирість і гідність.

Можна сказати — Ковалю пощастило. Але зачекайте. За цим везінням — досвід, професіоналізм і, якщо хочете, талант. Скільки режисерів на слизькій доріжці удачі ламало собі шию!

Залишається додати, що успіх майстра однаковою мірою поділяє і сценаристка обох стрічок Олена Москаленко-Висоцька.